

Gdańska Konferencja „Dziecko doświadczające traumy”

25.03.2026 r.

ABSTRAKTY WYSTĄPIEŃ

BLOK I: Dziecko w sytuacji naruszenia norm - perspektywa prawna i psychologiczna

- **Jedno postępowanie - wiele ról dziecka. Odpowiedzialność prawna nieletnich**
- r.pr. Paulina Maśłowska, FDDS

Postępowanie w sprawach nieletnich bywa ujmowane przede wszystkim przez pryzmat reakcji na czyn karalny lub przejawy demoralizacji. Taka perspektywa prowadzi jednak do uproszczeń, które przesłaniają fakt, że niezależnie od formalnej kwalifikacji sprawy, jej rzeczywistym podmiotem pozostaje dziecko. Wystąpienie podejmuje próbę analizy odpowiedzialności prawnej nieletnich jako konstrukcji normatywnej, w której krzyżują się funkcje ochronne i wychowawcze.

Punktem wyjścia jest teza, że dzieci w postępowaniach w sprawach nieletnich występują w różnych rolach: sprawcy, pokrzywdzonego, świadka, a granice między tymi rolami są często płynne. Dziecko pokrzywdzone może stać się sprawcą, podobnie jak dziecko sprawcy bywa jednocześnie osobą wymagającą ochrony i wsparcia. Na tym tle zarysowany zostaje problem braku spójnej oferty wsparcia dla dzieci występujących po „sprawczej” stronie postępowania, w tym brak rozwiązań odpowiadających standardom wymiaru sprawiedliwości przyjaznego dzieciom.

Realizacja idei wymiaru sprawiedliwości przyjaznego dziecku wymaga odejścia od sztywnych podziałów ról, ponieważ dzieci nie wpisują się w proste kategorie. Postępowania z ich udziałem wymagają elastycznych procedur, współpracy wielodyscyplinarnej oraz mechanizmów uwzględniających ich indywidualną sytuację, emocje i potrzeby rozwojowe, niezależnie od tego w jakiej roli występuje dziecko.

Paulina Maśłowska - radca prawny; specjalistka w zakresie praw dziecka, prawa karnego i rodzinnego; reprezentuje dzieci w postępowaniach. Współpracuje z organizacjami pozarządowymi, których misją jest ochrona dzieci przed krzywdzeniem, przeciwdziałanie przemocy, wspieranie rodzicielstwa zastępczego (m.in. Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę, Niebieska Linia IPZ). Autorka publikacji dotyczących prawnej ochrony małoletnich, programów szkoleniowych na temat interwencji na rzecz dziecka krzywdzonego oraz wymiaru sprawiedliwości przyjaznego dzieciom.

- **Między niepokojem a bezradnością dorosłych - problematyczne zachowania seksualne dzieci wobec innych dzieci - dr Anna Szczepaniak, FDDS**

Od pewnego czasu, w obszarze naszych zainteresowań klinicznych w Centrach Pomocy Dzieciom FDDS, pojawiła się praca terapeutyczna z dziećmi przejawiającymi problematyczne zachowania seksualne. Temat ten często budzi lęk, wstyd i poczucie bezradności. Ta bezradność dotyczy także nas, specjalistów, ale uczymy się podchodzić do tych sytuacji z uważnością, unikając impulsywnych reakcji. To szczególnie ważne, bo mówimy o dzieciach, a naszą rolą jako dorosłych jest tworzenie bezpiecznej przestrzeni i poszukiwanie rozwiązań. W wystąpieniu podzielę się doświadczeniami z pracy, kontekstami rodzinnymi tych dzieci oraz strategiami budowania wsparcia, które pomagają przekształcić „problem” w zrozumiały komunikat o historii i potrzebach dziecka.

Obszar ten wiąże się z silnymi reakcjami emocjonalnymi – lękiem, wstydem i poczuciem bezradności – doświadczanymi zarówno przez rodziny, jak i specjalistów. Emocje te wpływają na sposób rozumienia zachowań dziecka i mogą prowadzić do reakcji opartych na kontroli, ocenianiu lub unikaniu. W wystąpieniu zaprezentowane zostaną doświadczenia z pracy klinicznej, konteksty rodzinne oraz strategie budowania bezpiecznej relacji terapeutycznej, pozwalające rozumieć problematyczne zachowania seksualne jako komunikat o historii relacyjnej dziecka, jego emocjach i niezaspokojonych potrzebach, a nie wyłącznie jako zachowania wymagające korekty.

Anna Szczepaniak - psycholog, doktor nauk medycznych, certyfikowana psychoterapeutka Polskiego Towarzystwa Psychologicznego. Specjalizuje się w pracy z wczesnodziecięcą traumą relacyjną małych pacjentów, którzy doświadczyli różnych form przemocy ze strony bliskich opiekunów. Prowadzi wykłady i szkolenia z zakresu traumy i psychoterapii dzieci i młodzieży. Jest autorką wielu publikacji naukowych. Na co dzień pracuje terapeutycznie w Centrum Pomocy Dzieciom w Warszawie oraz pełni funkcję Dyrektora ds. Klinicznych Fundacji Dajemy Dzieciom Siłę.

BLOK II: Trauma w rozwoju dziecka - neurobiologia i konsekwencje kliniczne

- **"Wpływ traumy na neurobiologię, zdrowie i rozwój dziecka"- lek. Olga Kierzkowska-Kałużna, Indywidualna Specjalistyczna Praktyka Lekarska**

Trauma rozwojowa ma głęboki i trwały wpływ na zdrowie fizyczne i psychiczne człowieka, oddziałując na organizm przez całe życie. Badania wykazują, że negatywne zdarzenia w dzieciństwie (adverse childhood experiences, ACE) są związane z ryzykiem wielu chorób, uzależnień, wczesnych zgonów, częstszych hospitalizacji oraz odpornością na standardowe terapie farmakologiczne.

Wystąpienie obejmuje rozumienie traumy z perspektywy neurorozwojowej, kładąc nacisk na obecność dwóch podstawowych zagrożeń dla rozwoju – zagrożenia więzi oraz innych typów zagrożeń.

Dokonano przeglądu aktualnych badań nad wpływem krzywdzenia dzieci (childhood maltreatment) na rozwój mózgu, z uwzględnieniem krytycznych okresów wrażliwości neurobiologicznej, wieku krzywdzenia i rodzaju

doznanej traumy oraz omówieniem mechanizmów biologicznych, poprzez które dochodzi do zmian patofizjologicznych, w tym dysregulacji osi podwzgórze-przysadka-nadnercza (HPA), zmian epigenetycznych oraz przewlekłej aktywacji układu odpornościowego.

Celem prezentacji jest podkreślenie znaczenia wczesnych interwencji opartych na neuronauce, które mogą częściowo odwrócić negatywne konsekwencje traumy oraz konieczność rozpowszechnienia opieki uwzględniającej traumę (ang. trauma-informed care, TIC) w kluczowych systemach społecznych: ochronie zdrowia, edukacji, opiece społecznej oraz wymiarze sprawiedliwości.

Olga Kierzkowska-Kałużna - specjalistka psychiatrii dzieci i młodzieży, psychoterapeutka, certyfikowana diagnostka zaburzeń ze spektrum autyzmu (ADOS - 2, diagnostka STAT). Ukończyła całościowe szkolenie z psychoterapii systemowo-psychodynamicznej, całościowe szkolenie z psychoterapii dialektyczno - behawioralnej oraz szkolenie z terapii EMDR (Eye Movement Desensitization and Reprocessing) poziom I, II, zastosowania terapii EMDR u dzieci i młodzieży oraz z diagnozy zaburzeń dysocjacyjnych - TADS- 1. Pracuje zarówno w gabinecie prywatnym jak i w placówkach publicznych, współpracuje z centrum terapii SOTIS oraz konsultuje pacjentów w Centrum Pomocy Dzieciom Fundacji Dajemy Dzieciom Siłę od początku powstania placówki w Gdańsku.

- **"Uraz prosty czy złożony? Różnicowanie cPTSD i PTSD u dzieci i młodzieży"**
- dr Karolina Zalewska-Łunkiewicz, Uniwersytet SWPS Wydział Psychologii w Katowicach

Wykład poświęcony będzie problematyce właściwego rozpoznawania złożonego zespołu stresu pourazowego (cPTSD) u dzieci i młodzieży oraz różnicowania go względem zespołu stresu pourazowego (PTSD). Trauma w okresie rozwojowym może przyjmować różne formy – od pojedynczych, nagłych zdarzeń o charakterze urazowym po długotrwałe, powtarzalne doświadczenia przemocy, nadużyć, zaniedbania związane z poczuciem chronicznego braku bezpieczeństwa. Umiejętne ich rozpoznawanie powinno być pomocne w planowaniu adekwatnej formy pomocy młodym ludziom. Trafne różnicowanie PTSD i cPTSD wpisuje się w aktualne wyzwania oddziaływań terapeutycznych oraz budowania długofalowego wsparcia zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży. Tym bardziej, że raporty światowych agencji edukacji i zdrowia wskazują na wzrost problematyki kryzysów psychicznych, w tym wywołanych ciężkim stresem wśród dzieci i młodzieży.

Chociaż obie kategorie: cPTSD i PTSD, posiadają kluczowe kryteria diagnostyczne w obrębie najnowszej Międzynarodowej klasyfikacji chorób (ICD-11), zespół objawów tych zaburzeń u dzieci i młodzieży ma nieco odmienną dynamikę i bardziej zniuansowany obraz kliniczny niż u osób dorosłych, jest rozwojowo w pewien sposób specyficzny. W trakcie wykładu analizowane będą więc nie tylko same objawy ale możliwe czynniki ryzyka i ochronne dla rozwinięcia się obu zespołów, w tym znaczenie wieku dziecka w momencie ekspozycji na traumę oraz wpływ relacji z opiekunami na kształtowanie się psychicznych śladów pourazowych. Dane przedstawione będą w oparciu o dotychczasowe badania jak i praktykę własną.

Karolina Zalewska-Łunkiewicz - specjalistka psycholożka kliniczna, psychoterapeutka z certyfikatami Polskiego Towarzystwa Psychologicznego i Europejskiego Towarzystwa Psychoterapii (EAP). Kierowniczka Zakładu Psychologii Klinicznej i Zdrowia na Uniwersytecie SWPS na Wydziale Psychologii w Katowicach. Autorka i współautorka artykułów naukowych oraz popularnonaukowych z obszaru psychologii. Terapeutka EMDR - odbyła szkolenie w zakresie tej metody organizowane pod patronatem PTT EMDR i EMDR Europe. Założycielka gabinetu pomocy psychologicznej i psychoterapii IMAGOPROJEKT.

BLOK III: Wielowymiarowość doświadczenia traumy

- **"Strategie adaptacyjne w doświadczeniu traumy relacyjno-rozwojowej"** - Joanna Chmarzyńska-Golińska, Polskie Towarzystwo Psychoterapii Psychoanalitycznej, Polski Instytut Traumatologii, Pomorska Fundacja Psychotraumatologii

Aby zrozumieć, kim jesteśmy i co nas ukształtowało, intuicyjnie zwracamy się ku dzieciństwu. Sęk w tym, że najwcześniejsze lata zdeponowane są w pamięci niejawniej i proceduralnie, co znaczy, że nie są wspomnieniami, że nie są świadome. Dzieciństwo osadza się w nas jako fundament - w postaci struktury wewnętrznej, w postaci energetycznego wzorca w układzie nerwowym i mózgu. Specyfika pierwszych lat życia człowieka, polega na tym, że mamy tu wiele faz sensorywnych, czyli okresów biologicznie zaprogramowanych na rozwój pewnych struktur. Owszem, mamy pewną pulę genową, być może zadziałały już różne czynniki w życiu płodowym, które wniosły coś do naszych właściwości, mamy temperament, ale na ten punkt wyjścia, potrzebuje zadziałać określony typ doświadczeń. To, czy nasz potencjał zostanie pobudzony do rozwoju, zależeć będzie w dużej mierze od jakości opieki, której doświadczymy.

A co dzieje się, jeśli opieka nad dzieckiem nie była wystarczająco dobra? Czy wrodzone systemy obronne dziecka są przygotowane na takie okoliczności? Owszem - dzieci adaptują się do otoczenia, jakie jest im dane - podobnie jak do powietrza, nawet gdy jest ono zanieczyszczone. Od urodzenia, w psychobiologicznym wyposażeniu, w reakcji na zagrożenie mamy do dyspozycji cztery opcje - walkę, ucieczkę, zamrożenie oraz przymilanie się. Neuronauka doprecyzowała, że jeśli we wczesnym dzieciństwie dochodziło do częstej aktywacji danych obron, to sieci neuronalne to zapamiętały i mogą dawać temu pierwszeństwo. Po prostu, te obrony, które były najwcześniej i najczęściej stosowane, staną się niejako domyślnym ustawieniem. W tych kwestiach nie można powiedzieć: „było, minęło” - bo to, co było, stać się może różnego rodzaju trudnościami w teraźniejszości. Gdy obronne ustawienia działają poza kontekstem, to niejako zatrzymują w czasie. Ich automatyzm może prowadzić do tego, że np wycofanie/ odłączenie, które miało sens, gdy niedojrzałe niemowlę cierpiało z presji stresu, to gdy utrzymuje się wciąż u 10 latka i odłącza go w reakcji na sprawdzian z matematyki - będzie stanowić problem.

Dlatego terapia dzieje się również w obszarze utrwalonej odpowiedzi na dawne wydarzenia i próbuje uchwycić utknięcie w przeszłych energiach - np w nadaktywności, w wycofaniu, w autoagresji. „Procesowanie dzieciństwa” jest próbą zrozumienia przeszłości, która dzieje się w teraźniejszości.

Joanna Chmarzyńska-Golińska – certyfikowana psychoterapeutka psychoanalityczna, supervizorka i terapeutka szkoleniowa Polskiego Towarzystwa Psychoterapii Psychoanalitycznej; supervizorka Pomorskiej Fundacji Psychotraumatologii; uczy w Psychoanalitycznej Szkole Psychoterapii w Trójmieście. Jest autorką szkoleń, wykładów, publikacji - szczególnie w temacie rozwoju wczesnodziecięcego i traumy relacyjno-rozwojowej. W Polskim Instytucie Traumatologii współtworzy kwartalnik „Trauma - badania i praktyka”, wchodzi w skład rady naukowej pisma i Rady Kampanii Społeczno-Edukacyjnej Na Rzecz Zdrowia Psychicznego Małych Dzieci. Mieszka i pracuje w Gdańsku.

- **"Ciało jako nośnik zranień i zasobów. Jak integrować pracę z ciałem w psychoterapii traumy, gdy podejścia somatyczne nie są naszym głównym nurtem pracy"**
- Sabina Sadecka

Praca terapeutyczna z traumą wymaga stałej refleksji nad własnym warsztatem oraz poszukiwania metod uzupełniających ograniczenia stosowanych przez nas terapeutycznych modeli. Kluczowe jest opieranie się na podejściach o potwierdzonej skuteczności naukowej i jednocześnie dostosowywanie sposobu pracy do indywidualnych potrzeb, możliwości, doświadczeń oraz kontekstu kulturowego osób, którym towarzyszymy. Obok typowych dla psychoterapii „głównego” nurtu oddziaływań ukierunkowanych na myśli, emocje i zachowania, potrzebujemy w terapii traumy uwzględniać także wymiar somatyczny, a niekiedy i egzystencjalny.

Podczas wykładu pokażę, jak wintegrowuję w proces terapeutyczny techniki pracy z ciałem w terapii traumy prostej i złożonej, omawiając ich praktyczne zastosowanie oraz rolę w całym procesie leczenia. Przedstawię, w jaki sposób ciało i układ nerwowy mogą wspierać stabilizację w momentach deregulacji, umożliwiać bezpieczne konfrontowanie traumatycznych wspomnień oraz sprzyjać integracji doświadczeń korektywnych pojawiających się w terapii. Zwrócę również uwagę na to, że terapeuta sam w sobie jest jednym z najważniejszych „narzędzi” pracy terapeutycznej - jego zdolność do odzyskiwania psychofizjologicznej stabilności, ugruntowanej obecności i świadomego kontaktu z własnymi reakcjami stanowi fundament bezpiecznego i skutecznego procesu terapeutycznego.

Sabina Sadecka - psycholożka, psychoterapeutka, praktyczka Somatic Experiencing, nauczycielka terapii traumy. Autorka książki "Powrót do ciała. Jak odzyskać siebie po doświadczeniu traumy", wydanej przez Wyd. Uniwersytetu Jagiellońskiego. Twórczyni podcastu "Ładnie o traumie". Pracuje i żyje w Poznaniu.